

De unge europæere får dybe økonomiske ar som de unge under finanskrisen. Vi risikerer endnu en tabt generation

Unge under 25 år er den gruppe i Europa, der er hårdest ramt af coronakrisen. I Italien er hver tredje ung uden job. Vi risikerer at stå med en ny 'tabt' generation, advarer Guntram Wolff, økonom og direktør i tænketanken Bruegel.

CORONAKRISE INTERVIEW

JENS VALBJØRN
STAVNSBJERG

Det første job er langt mere end bare det første job. Som ung og nyuddannet betyder et år uden for arbejdsmarkedet ikke kun, at man sakker bagud økonomisk, men at store dele af ens liv bliver sat på standby: Man flytter typisk hjemmefra senere, man får børn senere, og man går glip af vigtige netværk, der skaber flere og nye veje ud i arbejdslivet. Og lige nu kæmper tusindvis af unge europæere med en coronakrise, der har banket ungdomsledigheden i vejret. Vi risikerer at stå med en ny tabt generation, som vi så efter covid-19 med at gøre det samme for de unge under 25 år, siger Guntram Wolff, der har en ph.d. i økonomi fra universitetet i Bonn.

Siden coronakrisen for alvor tog fart i marts 2020, er den gennemsnitlige europæiske ungdomsarbejdsløshed ifølge EU-Kommissionens officielle talkontor, Eurostat, steget fra cirka 15 til 17 procent. Helt konkret har omkring 1.114.000 unge europæere mistet jobbet, siger Wolff.

Og selv om vi har en bedre tilgang til problemet under denne krise, gør politikerne stadig ikke nok.

»Det er på tide, at man fra de højeste politiske stole fokuserer på risikoen for en ny tabt generation. Vi skal målrette endnu flere midler specifikt mod de unge,« siger Wolff.

»For coronakrisen så vi også stor arbejdsløshed blandt den unge generation, særligt i det sydlige Europa – Spanien, Italien og Grækenland. Men vi var næsten lige kommet tilbage til det forholdsvis lave niveau, ledigheden lå på før finanskrisen. Det tog ti år, fra 2008 til 2018, før vi nåede dertil. Men så kom coronakrisen, og mere end en million unge har mistet deres job på bare ét år.

Derudover påpeger Guntram Wolff, at den såkaldte *slack* på arbejdsmarkedet er steget med 5 procentpoint samme år. Begrebet refererer til dem, der ikke er med i ledighedsstatistikken, fordi de ikke har meldt sig ledige og ikke længere søger job. Derfor er tallet for ledighed i dag angiveligt endnu højere, forklarer han.

»Det er de unge, der har droppet håbet om at få et job: De gider ikke engang søge arbejde længere. Og så er det også dem, der har deltidsstillinger, men som søger fuldtidsjobs. De tæller heller ikke med i statistikken for ledighed.

Du sammenligner situationen i dag med finanskrisen. Men arbejdsløsheden på 17 procent er langt fra niveauet, da finanskrisen toppede med 26 procent ledighed blandt unge. Kan man virkelige sammenligne den nuværende økonomiske krise med finanskrisen?

»Det er en meget anderledes krise på flere forskellige parametre. Én af de vigtigste forskelle er, at politikerne virkelig har lært noget af finanskrisen. Derfor har den økonomiske støtte været langt større i denne krise, og der har været flere målrettede og virksomhedsfulde forsøg på at bevare folks arbejdspladser. Politikere, centralbanker og andre beslutningstagere har gjort et stort stykke arbejde for at forhindre store skader. Men alligevel må vi bare konstatere, at de unge er blevet ramt hårdt.

Er 17 procent ledighed nok til at tale om en tabt generation?

»For det første er det ikke 17 procent alle steder. I Italien er ungdomsledigheden 33 procent, og i Spanien er den næsten på 38 procent. Og hvis vi snakker så høje tal, mener jeg, man kan tale om en genera-

Tegning:
Anne-marie
Steen Petersen

tion. For alle vil kende nogen, der er direkte ramt, og så vil det virkelig blive et massivt generationsproblem og et kendetegn. Hvis ledigheden er under 10 procent, vil jeg ikke sige, det er et generationsproblem. Men et gennemsnit på 17 procent er stort nok til, at det virkelig har en betydning. Det er rigtig mange unge, der vil mærke det frem over.

De unge har mistet jobbet, de ældre har fået jobbet

Et andet tal fortæller endnu tydeligere, hvordan krisen har ramt de unge europæere. Hvis man kigger på andelen af unge i registreret beskæftigelse, som Bruegel har gjort i sin seneste analyse fra maj, er andelen dykket med cirka 7 procent. Mens antallet af ældre på arbejdsmarkedet, de 55-64-årige, faktisk er steget med omkring 5 procent.

»Vi kan se, at mens de unge har mistet jobbet, har de ældre har fået jobbet, for at sætte situationen på spidsen. Det viser det faktum, at unge er mere sårbare over for økonomiske kriser, og det er dét, politikerne skal tænke mere over.

Hvordan forklarer du, at de ældre på arbejdsmarkedet faktisk sidder bedre efter coronakrisen, mens de unge er markant dårligere stillet?

»Det er der mange forklaringer på. Men hvis jeg skal tage udgangspunkt i mig selv, har jeg mit professionelle netværk intakt, og jeg ved, hvem jeg skal ringe til, hvis jeg ville have et nyt job. Men hvis du er ung og er på vej ind på arbejdsmarkedet, hvilke kvalifikationer eller netværk har du så ud over en uddannelse? Derudover har coronakrisen også gjort det vanskeligt at møde de ansøgende ansigt til ansigt, hvilket også er vigtigt, når man søger sit første job. Så særligt nu er det bare ikke særlig gunstigt at være ung og jobsøgende.

Men er det ikke netop en normal reaktion på en økonomisk krise? Unge har jo ikke oparbejdet samme erfaring, samme netværk og samme anciennitet, som de ældre har ...

»Det er helt korrekt, at det er et helt normalt mønster, at kriser rammer de unge først. Men det betyder ikke, at det ikke er et problem. Vi ved, at hvis man er ung og arbejdsløs et års tid, påvirker det én mentalt, ud over at det påvirker ens indtjeningsmuligheder på lang sigt og skubber f.eks. drømmen om familie og børn ud i fremtiden, for bare at nævne nogle af konsekvenserne.

Rammer ikke kun selvtilliden

Hvilke andre konsekvenser er det?

»Vi kan f.eks. også se det på den alder, folk har, når de flytter hjemmefra første gang. Folk flytter senere, og det er jo ikke ligefrem optimalt først at flytte hjemmefra som 30-årig. Det er i mange tilfælde et symptom på, at man ikke har haft mulighed for at komme rigtig i gang med sit eget liv.

Man kan også spore ungdomsarbejdsløshed i f.eks. fertilitetsraten, altså det gennemsnitlige antal børn, en kvinde får, siger Wolff.

»I lande med høj ungdomsarbejdsløshed får man simpelthen færre børn. Hvorfor? Fordi ens muligheder for at skabe egen familie og eget liv er udskudt, så chancen for, at man får fem børn, er bare mindre. Så det problem, vi står i nu, handler ikke kun om arbejdsløshed.

I Danmark ligger ungdomsarbejdsløsheden på 12,2 procent, og en undersøgelse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd fra maj viste, at coronakrisen ramte nyuddannede særlig hårdt. Men analysen viste også, at coronakrisen formentlig ikke har betydet en permanent forværret situation for nyuddannede.

Så arbejdsløshed som ung har langsigtede konsekvenser. Men de unge kan vel komme igen senere i livet?

»Man kan godt rejse sig igen, men det er de færreste, der formår at kompensere for de tabte år. Studier viser netop, at der er langsigtet indtjeningsstab for unge arbejdsløse, ligesom vi ved, at uddannelse betyder noget for ens forventede indtjeningsmuligheder. Og det er jo sådan set meget logisk. Tænk på dit første job: Det er udgangspunktet for resten af dit professionelle liv. Dit første arbejde er enormt betydningsfuldt, og hvis det bliver forsinket, har det ikke kun konsekvenser for din selvtillid, men også for dit netværk og de evner fra din uddannelse, du skal forfine i praksis.

Problemet med ungdomsledighed burde være en toprioritet for lederne både i EU og i de enkelte lande, siger du. Hvordan klarer de udfordringen?

»For at være helt fair har EU-Kommissionen været opmærksom på det, og man har allerede implementeret nogle programmer med penge fra genopretningsfonden. Overordnet set har politikerne været meget bedre til at håndtere ungdomsarbejdsløsheden, end de var for ti år siden.

»I Italien er ungdomsledigheden 33 procent og i Spanien er den næsten 38 procent. Og hvis vi snakker så høje tal, mener jeg, man kan tale om en generation

Genopretningsfonden og planen 'NextgenerationEU', som EU i fællesskab har lånt penge til, »har de unge mennesker i hjertet«, som EU-Kommissionens formand, Ursula von der Leyen, siger. Det er en plan, der efter hensigten skal sikre, at alle unge under 30 år kan få tilbudt enten et arbejde, en praktikplads eller en uddannelse. Planen blev godkendt af samtlige EU-lande i oktober 2020. Og den har måske bremset for endnu flere arbejdsløse, men kurven for ungdomsarbejdsløshed er ikke knækket endnu og har ligget på omkring 17 procent siden juli 2020, siger Wolff.

»Man skal stadig diskutere, hvordan vi kan gøre mere og blive ved med at tage problemet alvorligt. Men det er svært at sige, præcis hvordan det går. Hvert enkelt land har også sine egne indsatser. Men når man kigger på tallene, taler de et tydeligt sprog: Vi har stadig store problemer, som vi ikke kan ignorere. Vi kan ikke bare lade problemet blive løst, i takt med at den brede økonomi kommer på fode igen. Vi bliver nødt til at sætte endnu mere specifikt på de unge, så vi ikke får en hel generation med permanente økonomiske ar.

jens.stavnsbjerg@pol.dk

BLÅ BOG

Guntram B. Wolff

Født 1976.

Wolff er direktør i den uafhængige økonomiske tænketank Bruegel, der har fokus på Europa. Wolff har fra 2012 til 2016 arbejdet for den franske premierminister og har tidligere arbejdet for Den Internationale Valutafond (IMF) og EU-Kommissionen.

Wolff har en ph.d.-grad i økonomi fra universitetet i Bonn.